

כמה זמן זה יימשך: חמישה תסריטים לסיום המלחמה

written by אלי קלוטשטיין | 04.03.2026

מבצע "שאגת הארי" עומד לפני תום יומו החמישי, ובישראל וגם בארה"ב אומרים בפה מלא שהוא עשוי עוד לקחת זמן רב. אם בארץ דיברו על עוד שבועיים לפחות של הפגזות באיראן, שלא כוללים את המערכה המתוכננת גם בלבנון, הרי שבארה"ב ציין שר המלחמה פיט הגסט' שמועד הסיום של המערכה תלוי בהחלטת הנשיא דונלד טראמפ [?] ושהלחימה יכולה עוד להימשך שבועות.

אבל במקביל בהחלט צריך להתחיל בשתי המדינות [?] אם לא נעשה עד כה [?] תהליך חשיבה משותף שעוסק בשאלת אסטרטגיית היציאה מהמלחמה בבוא העת. אין הכוונה שמחר צריך להגיע להסכם עם האיראנים או שבעוד שבוע תיפסק הלחימה, אולם יש מקום לתסרט תרחישים אפשריים לסוף הלחימה ולכוון לכך שהאסימונים ייפלו על הצד הנכון ויאפשרו לנו לגרוף את הרווח הכי גדול שנוכל.

מדובר בסוגיה נפרדת גם משאלת המעורבות של ישראל או ארה"ב באיראן ב"יום שאחרי", אם וכאשר המשימה תצלח ושלטון האייתוללות ייפול. גם הדיון הזה מצריך כובד ראש, אך הוא אינו חלק מהעיסוק באסטרטגיות הסיום של המלחמה.

ככלל, מערכה צבאית היא עסק מסובך. כידוע, אתה יודע איך אתה נכנס אליה, אבל קשה מאוד לדעת איך אתה יוצא ממנה. בערפל הקרב גם מתחבאים משתנים לא ידועים רבים, והכימות של כולם למשוואה אחת ויחידה לעיתים רבות בלתי אפשרי. לכן המשימה לספק מספר מוגבל של תרחישים אפשריים לסוף המלחמה היא יחסית מורכבת, אולם ניתן לציין כמה מרכזיים מתוכם [?] שהסבירות להתממשותם גבוהה יותר מאחרים.

הניצחון המוחלט

האפשרות המועדפת ביותר על ישראל ועל ארה"ב היא הצלחה גדולה במיוחד במערכה הצבאית. הכוח האווירי המשולב של שני הצבאות, שממשיך לכתוש יעדים שונים באיראן כאילו הוא יורה במטווח בבובות של נייר, מצליח להשמיד את מה שנותר מהצבא של הרפובליקה האסלאמית וממשמרות המהפכה, ומנטרל את תוכנית הגרעין. השמדת רוב מוחלט של משגרי הטילים ומפעלי הייצור מורידה לרמה אפסית את האיום הזה, והפגיעה בשדרה השלטונית ובסמלי הממשל מאפשרת לעם לצאת לרחובות.

בסופו של דבר המשטר נופל ומוחלף בגורם אחר, נוח הרבה יותר למערב ופתוח לשיח עם ישראל וארה"ב. כך יכולות שתי המדינות גם להתפנות לטפל בכוחות הפרוקסי השונים באזור, כולל

חיזבאללה והמיליציות העיראקיות, ואולי גם החות'ים וחמאס.

התסריט הזה יכול להתפתח גם בשלבים, ולא בהכרח יקרה מיד. כלומר, גם אם אחרי מותו של המנהיג העליון עלי ח'מינאי יעלה כעת בנו לשלטון, ואולי אפילו גורם בעל סמכות אבסולוטית מטעם משמרות המהפכה, אין משמעות הדבר שבהמשך הללו לא יחוסלו או יופלו. למעשה, זו אפשרות הרבה יותר סבירה מאשר שבשלב הנוכחי יצאו המונים לרחובות. כמו כן, ייתכן שאיום הטילים יחוסל כליל קודם שבכלל יתפנו ארה"ב וישראל לטפל באופן רציני בתוכנית הגרעין האיראנית.

אך יש גם בעיות בתסריט הזה. כך למשל, קשה להגדיר מתי מגיעה הנקודה הקריטית שבה מצליחות ארה"ב וישראל לייצר "תנאים אידיאליים" ☐ כהבטחותיהם של הנשיא טראמפ ורה"מ בנימין נתניהו ☐ לאזרחי איראן להפיל את השלטון. לעולם אין לדעת מתי מצטברת "המאסה הקריטית" שמאפשרת למרידה להצליח, וממילא המשטר עצמו לא יפנה את הדרך בשמחה.

שני הצבאות צריכים להגיע למצב שבו יסבו די נזק לכוחות השיטור של איראן כדי שאלה לא יוכלו למנוע מהאזרחים להדיח אותם. אך מדובר באיזון עדין: אם ישראל וארה"ב יצאו מהמערכה מוקדם מדי, האזרחים עשויים לעמוד בפני טבח; אם יצאו מאוחר מדי, אולי יחמיצו את המועד הנכון. החוכמה תהיה להגדיר ולזהות את הרגע והתנאים המתאימים, ולאפשר לעם לפעול בעצמו באותה עת.

אגב, זו רק הדרך הארוכה לביצוע מהפכה שמגיעה באופן אותנטי מהעם עצמו. אולם לפי פרסומי התקשורת, ישראל וארה"ב עמלות כעת גם על תסריטים מסוג אחר, שעשויים להיות קצרים יותר. כך למשל הוא עידוד גורמים בדלניים ומיעוטים במדינה, ואפילו חימוש של קרוביהם מחוץ לאיראן, כדי שיוכלו להיכנס ולהתעמת ישירות בקרבות קרקעיים עם כוחות הביטחון של השלטון עד להפלתו. לפי הדיווחים, הכוונה היא בעיקר לגורמים כמו הכורדים ☐ ומהסיבה הזאת נטען כי ישראל מרכזת הרבה מאוד מהתקיפות שלה על מטות משטרה ובסיג' דווקא באזורים שבהם מתגורר מיעוט זה באיראן.

ישנו תסריט אחר ששייך לקבוצת ה"ניצחון המוחלט", אף שהסבירות למימושו עודנה נמוכה במיוחד. הכוונה היא לכפיית הסכם כולל על איראן, שיטפל בכל הסוגיות שהנשיא טראמפ הציב כיעד לפני פתיחת המלחמה ☐ הטילים, הגרעין, מימון הפרוקסי והיחס למפגינים. למרות שטראמפ בימים האחרונים ציין כי באיראן פנו אליו בדרכים עקיפות וביקשו לשאת ולתת, הקולות העולים מהמדינה וגם גאווותם הגדולה של אנשי הממשל בטהרן מעידים שתרחיש כזה כנראה לא יתממש. אומנם המשטר הוכה בהלם מהצלחת המלחמה וחיסול המנהיג העליון, אך סביר יותר להניח שיתבצר בפניה ולא יסכים להיכנע.

מבחינת ישראל, אגב, התסריט ההסכמי לא בהכרח משביע רצון. זאת, משום שבמסגרת כזאת ייתכן שהמשטר יישאר על כנו, ורק יסכים למגבלות על האימונים האסטרטגיים שהוא מציב לאזור ולנו בפרט. אלא שכל הסכם כזה, שכולל גם הסרה של לפחות חלק מהעיצומים על איראן,

יספק אורך נשימה כלכלי למשטר שמעוניין בהשמדתנו, ואינו צפוי לשנות את האידיאולוגיה הרצחנית שהוא דוגל בה. במקום לחסל אותו, לפיכך, סוף המלחמה רק ייתן למשטר האייתוללות חבל הצלה והזדמנות להשתקם ולתחבל תוכניות חדשות לתקוף את ישראל ואת ארה"ב.

התסריט הסורי

ניתן אולי להגדיר את האפשרות הזאת כ"ניצחון חלקי". הלחימה תימשך ככל הנראה כמה שבועות עד שתשיג חלק מהמטרות ² תוכנית הגרעין תיפגע קשות ותוסג עוד יותר לאחור, ותוכנית הטילים תנוטרל עד שלא תהווה עוד סכנה לישראל וליתר מדינות האזור. עם זאת, השלטון לא יופל, אף שמעמדו יעורער די הצורך כדי שתיפתח באיראן מלחמת אזרחים ארוכה בהובלת כוחות מבפנים ומבחוץ.

במצב כזה יפסיקו אולי ארה"ב וישראל את התקיפות בעצימות גבוהה על איראן, אך הם ימשיכו מדי פעם לפגוע במוסדות השלטון ובכוחות שאוכפים את מרותו על האזרחים כדי לסייע למתנגדים להתגבר על האייתוללות. עם זאת, בדומה למלחמת האזרחים הסורית החיסרון הגדול של תסריט כזה הוא שאין לדעת כמה זמן הוא יימשך, ואם מדינת הענק הזו לא תיקלע למהומה ולכאוס שיימשכו שנים רבות. גם הסוף הטוב לא מובטח, שכן המשטר עדיין יכול להתגבר על המרידה.

מצב כזה עלול אף ליצור השלכות אזוריות ארוכות טווח, כולל הצפת פליטים ² תסריט שטורקיה, למשל, חוששת ממנו מאוד. הסיכוי להתממשותו, מצד שני, לא בהכרח גבוה, ודורש שכמה תנאים ייחודים יתמלאו. לפיכך, הסכנה שלו אינה משמעותית באופן יחסי.

מלחמת התשה

אחת השאלות הגדולות שעולות על הפרק בימים אלה היא מה חשב לעצמו בשבועות האחרונים המשטר האיראני, כשחזה בכל איסוף הכוחות הנרחב של צבא ארה"ב. האם באמת סבר שיצליח לעמוד מבחינה צבאית מול העוצמה המשולבת של ישראל והאמריקנים, מהצבאות החזקים בעולם? מדוע לא נכנע או הסכים לוותר יותר כדי למנוע את המלחמה, ומדוע הוא לא מוכן לוותר כעת, אחרי שספג גם מכות כה קשות?

ההנהגה האיראנית, כמו רבות ממדינות האזור, גדלה על מיתוס של עמידה בפני האויב ואורך רוח, מאבק ארוך טווח שמחייב אותך לעמוד בסבלנות אין-קץ מול קשיים נוראיים ² אך לבסוף לצאת כשידך על העליונה כאשר יכולת העמידה של הצד השני נגמרת.

על כך גם בנויה אסטרטגיית התגובה האיראנית בימים אלה: מתקפה בלעדית על ישראל תיצור לחץ מקומי של האוכלוסייה המקומית, ולא סביר שתגרום לממשלה בירושלים להתקפל ולסגת משדה הקרב. מנגד, מתקפה מבוזרת יותר, שתגרום פגיעה במחירי האנרגיה העולמיים, תשתק כמה ממרכזי התעופה הגדולים בתבל ותשבש את חיי השגרה של מדינות האזור, תדחק אותן

ללחוץ על ארה"ב להגיע לסוף הלחימה במהירות.

בחשיבה האיראנית, כל דבר שיפעיל לחץ על העולם עשוי להשתלב עם הביקורת הפנימית בארה"ב ולא לפעול את הנשיא טראמפ להפסיק את המערכה. זו הסיבה, למשל, לרצון האיראני לחסום את מצרי הורמוז על אף שחיל הים שלו נפגע באורח קשה במיוחד. איטום של אחד מנתיבי האנרגיה הגדולים בעולם הוא נקודה מרכזית בפגיעה בשווקים הגלובליים.

לפיכך, בתסריט הזה תנסה איראן למשוך את הלחימה ככל שתוכל מבלי שתיכנע או שתוכניות הדגל שלה ייפגעו באופן סופי ומוחלט. טפטוף של טילים ספורים כל יום ייצור את הרושם שהיא עודנה עומדת רגליה, וכך גם האפשרות שתסב אבדות לישראל או לארה"ב ² שבתורם יגבירו את הלחץ הפנימי להפסיק את הלחימה.

לא ברור מה תמונת הסיום של תסריט כזה, ויש להימנע ממנו בכל מחיר. מלחמת התשה ארוכת טווח אינה נמצאת באינטרס של וושינגטון או ירושלים, ועלינו למגר את כוח הרצון של האייתוללות תוך שימוש בכוח רב בזמן לא רב.

נשאים לבד

אפשרות גרועה למדי, שכוללת בחובה השלמה חלקית בלבד של היעדים שצינו שתי המדינות ערב המלחמה. במצב כזה, למשל, יכול להיות שהשלטון יעורער אך לא יעמוד בפני סכנה קיומית. עוד כמה ממנהיגיו יחוסלו, אך היתר יתחבאו ויצליחו לשמור על קשר עם כוחותיהם, שחלקם יתקמו בנקודות אסטרטגיות ויצליחו לשרוד למרות המתקפות המשולבות. במקביל, תוכנית הטיילים והגרעין אולי ינוטרלו, אך לא יושמדו. גם יציאה של העם לרחובות עלולה לגרום טבח המוני.

עם זאת, הלחץ הרב של התמשכות המלחמה יוביל את ארה"ב להחליט שהיא מיצתה אותה, וכי הגיעה העת להשאיר את הזירה לישראל ולמדינות האזור בלבד. ייתכן שהאמריקנים ימשיכו לנקוט אסטרטגיות של בידוד כלכלי ומדיני נרחב נגד האיראנים, אך הם לא ייקחו חלק פעיל בלחימה מולם. כמו כן, ארה"ב תחליט להפסיק את הלחימה מבלי תגיע לכל הסכם שהוא עם האיראנים, ומתוך תקווה שצה"ל יוכל להשלים את המשימה בכוחות עצמו.

תסריט כזה למעשה יכול לגרום למערכה להפוך לסבב נוסף, שכן בסופו ישנו סיכוי סביר למדי שאיראן תצליח לשקם את מערכיה, לקראת המשך של הלחימה במועד מאוחר יותר. הממשלה בירושלים תידרש להעביר לאמריקנים מסר שאפשרות כזו מנוגדת מאוד לאינטרס של ארה"ב, וכי יש סבירות גבוהה שתחייב את וושינגטון להתמודד עם האיראנים שוב לאחר שישתקמו, אך יהיו תאווי נקמה להחזיר לאמריקנים כגמולם על הנזק הרב שכבר גרמו להם עד כה.

תבוסה אסטרטגית

לפי התפתחות המערכה בשבוע האחרון האפשרות הזו נראית לא מעשית, אך עדיין אי אפשר

לשלול אותה לחלוטין. כן, עדיין אפשר לדמיין מצב שבו ישראל וארה"ב, על אף העליונות האווירית שהשיגו וההצלחה הכבירה עד כה, לא יעמדו כלל ביעדים שהציבו לעצמם.

כך יתברר כי בשונה מפורדו, אתרי הגרעין המבוצרים של איראן כיום אינם חדירים, והיכולת לשקם אותם תוך זמן קצר לא מסובכת מדי. תוכנית הטילים, על אף המכות הקשות שספגה, תשרוד ותצליח לגלות עמידות ולהמשיך להתקיים, ואף לשגר טילים לכל עבר גם אחרי שבועות אחדים. המשטר לא יקרוס, ויגלה עמידות גבוהה.

במקביל, כוחות פרוקסי נוספים שיצטרפו למערכה יעצימו את המהומה האזורית והעולמית, ויגבירו את הלחץ על ישראל וארה"ב להפסיק את הלחימה. מאגרי הנשק וטילי ההגנה האווירית ירדו לרמה מסוכנת, מדינות המפרץ ישועו להגנה שלא תינתן להן, והפיקוד הצבאי של וושינגטון וירושלים ייתקל בקושי מבצעי להעמיק את ההישג עד להשלמתו.

הלחץ הפנימי בארה"ב והתמוטטות שווקי האנרגיה יחייבו את ארה"ב לסיים את המערכה, בין אם בנסיגה ובין אם בהסכם לא מוצלח ומשבוע רצון, חלקי בלבד ² שיותר את ישראל בלי שהשיגה את יעדיה, אך יאפשר לאמריקנים לסגת ולהסתלק מהאזור. בדומה למה שאירע ביוני, ייתכן שטראמפ יאסור על ישראל להמשיך במלחמה, ואף ישתמש באיומים של ממש כדי לגרום לה לסובב את המטוסים באוויר ולא להביא לסיכון של חידוש הלחימה. ייתכן שבכך תפקע סבלנותם של האמריקנים לנעשה אזור, והם גם יאלצו את ישראל להימנע מלפגוע באיראן למשך תקופה ארוכה או שלא יספקו לה את האמצעים הדרושים להילחם בטהרן.

צריך לציין שמדובר בתסריט קיצוני למדי, וההצלחות בימים הראשונים של המערכה מלמדות שהסבירות להתממשותו נמוכה כנראה מבין כל האפשרויות שהוזכרו עד כה. עם זאת, ניסיון העבר ² בוודאי אחרי הטבח של 7 באוקטובר ² מחייב אותנו להיערך לכל אפשרות, קלושה ככל שתהיה, ולהישמר מפני שאננות יתר.

יש מקום לתקווה, והימים האחרונים בהחלט צריכים גם למלא אותנו בגאווה. מעט מאוד מדינות בעולם יכולות להתהדר במבצעים צבאיים כגון אלה שישראל מוציאה לפועל בימים אלה. אבל את הכסף סופרים במדרגות, כמאמר הפתגם. עלינו להמשיך בנחישות ובדריכות, במבט מפוכח על המציאות, ולהמשיך קדימה עד להשלמת המשימה על הצד הטוב ביותר.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 4 במרץ, 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.